

TÁVOLI ORSZÁGOK

Az új Mexicó

Nem csak Európának van megoldatlan spanyol kérdése. Észak-amerika déli részein, Mexicóban is földért és szabadságért küzd a spanyol nép jelentékeny része. A különbség talán csak az, hogy Mexicó parasztjai az évszázadok folyamán több harcot vívtak és több sikert értek el, mint európai testvéreik.

Bár Mexicó területe kb. nyolcszor akkora, mint Jugoszláviáé, kedvezőtlen éghajlati viszonyai folytán lakóinak száma nem haladja meg Jugoszlávia lakosságát. Mexicó elsősorban agrár-állam, mivel a lakók 90 %-a mezőgazdaságból él. Főterményei: kukorica, buza, árpa, rizs, dohány, kakaó, — gyümölcssei minőségileg pedig elsők a világon. Az ország területének kétharmad részét mezőgazdaságra rendezték be.

Dacára annak, hogy csaknem az egész nép földművelésből él, a megművelhető terület 60 %-a, kb. 10.000 nagybirtokos kezén van, akik közül a 100 legnagyobb, Jugoszláviánál nagyobb földterület felett rendelkezik. A helyzet tükörképeként a másik oldalon a néhány kapás indiók milliói állnak.

Mexicó legnagyobb földbirtokosa a katolikus egyház, amely 300 évi spanyol gyarmati uralom alatt az összes földbirtokok $\frac{4}{5}$ részét magának kaparintotta meg és az ország legnagyobb gazdasági és politikai tényezőjévé vált. Az indiók milliói évszázadokon keresztül szolgáltattak tizedet és dézsmát az egyháznak, mígnem 1810-ben fellázadtak. A felkelést azonban leverték. Csak tíz év után, a mexicói köztársaság kikiáltásakor mutatkozott némi *remény* az indiók embertelen kihasználásának megszüntetésére. A köztársaság azonban az idegen elnyomók helyett új, hazai elnyomókat hozott s bár az egyház előjogait némileg megnyirbálta, vezető pozíciójából nem tudta kiszorítani. Az első összezsepülésre az egyház puccs-szervezései nyújtottak alkalmat: 1827-ben bezárták a kolostorokat és kiűldözték a szerzeteseket. De az egyház nem nyugodott: háborút szított az Egyesült Államok és Mexicó között, amely háború Mexicót területe felétől fosztotta meg és őrjátsókba kergette. Más fedezék híján a kormány az egyház lefoglalt birtokait tábláztatta be.

Az ötvenes években gazdasági és pénzügyi összeomlás fenyegette a háborúból lábadozó országot. A liberálisok kormánya törvényt hozott az egyházi birtokok felosztására, megszüntette a katolikus egyház állami egyházként való szereplését; — mire a mexicói katolikus egyház feje átokkal fenyegette meg mindazokat, akik az új alkotmányt elismerik. De a demokratikus átalakulás folyamatát ezzel már nem lehetett megállítani: 1859-ben egymást követik a szabadelvű törvényújítások: az egyház elválasztása az államtól, az összes vallások egyenjogúsága, a férfi és női szerzetek betiltása, a polgári házasság bevezetése. Az újítások végre-

hajtását az egyház felé engedékeny kormányok azonban sokszor elszabotálták. A harminc évig diktátorként uralkodó Diaz lassan az egyház és a külföldi tőke kezére juttatja az ország gazdaságát. Ismét az egyház a legnagyobb földbirtokos és ismét aktuállissá válik a „Tierra i Libertad!” jelszó.

1910-ben, Diaz bukása után, újból forrong Mexicó. „Földet és Szabadságot!” — hirdetik a zászlók. A siker azonban egész Carranza megjelenéséig várat magára. Az 1917-es alkotmány felújította az ötvenes évek liberális eszméit, sőt tovább ment, amennyiben az egyházat alárendelte az államnak. De Carranza kormányzása már eltér törvényhozói munkálkodásától: hajlik az egyházzal való kiegyezésre, amely hajlandóságát az alkotmányos rendelkezések semmibevevésével is mutatja. — A nagybirtokok felosztására ismét nem kerül sor.

Calles elnök jövetele mozdítja ki holtpontjából az évszázadok óta húzódó agrárkérdést. Radikális fellépésével egykettőre szembe kerül az Egyesült Államokkal s mikor okulva a multakon, veszedelmesnek találta az ilyen hatalmas ellenfelet, új irányt vesz és lendületet ad az egyház elleni küzdelemnek. Megtiltja az alkotmánynak az egyház által való kritizálását, kisajátítja az összes templomokat, kolostorokat, iskolákat, plébániákat. Erélyes fellépése egyházi körökben óriási izgalmat kelt. A klérus sztrájkba lép, a püspök megtiltja a lelkészeknek az istentiszteletek celebrálását. A gyermekeket a szakszervezetekben keresztelik, az ifjakat ott esketik a szakszervezeti funkcionáriusok.

Világszerte óriási szenzációt idézett elő az események ilyen menete. Az egyház egész aparátusával hirdette a szent háborút a földosztók ellen. Nagyhatalmú tényezők kapcsolódtak be. Az amerikai financ-tőke sem kockáztathatta, hogy a mexicói parasztok földhöz jussanak, ő pedig ezáltal olcsó munkaerőt veszítsen. A két hatalmas erő összeműködése megállította a megindult földosztást. Portes Gil békét kötött az egyházzal, visszajuttatta javai birtokába, visszaengedte a magasrangú emigránsokat és az összes függő kérdések az egyház javára döntettek el. Ilyen körülmények között köszönt be a világháború.

A világháború feleslegessé tette az amerikai financ-tőke számára a mexicói munkaerőt. Az Egyesült Államokban is sok a munkanélküli. Wallstreet nyomása megengyhült. A válság fokozta a parasztság nyomorát, halaszthatatlanná tette a földosztást, az újabb forradalom veszedelmesen közeledett. A kormány ismét az egyház birtokaihoz nyúl, mivel ezen a vonalon számíthat leginkább a tömegek támogatására.

A nemzeti forradalmi párt demokrata, fasiszta-ellenes programját a középkor és feudalizmus elleni kíméletlen harc jellemzi, Mexicó polgári-demokrata jellegű átalakulása most van folyamatban. A nemzeti demokrata párt mindenben a dolgozók érdekeit képviseli. Külpolitikailag szöges ellentétben áll az egyházzal.

az Egyesült Államokkal is. Kormányja, az első perctől kezdve támogatást nyújt a fasiszta lázadók ellen küzdő spanyol népfrent-kormánynak és a spanyol népnek, amelyhez nem csak a politikai célkitűzések azonossága fűzi, hanem az évszázadok óta egy ellen-ség ellen küzdők azonos sorsból fakadó bajtársi és testvéri érzése is.

M. C.

Kína

Kína 11,000.000 km² területével és 450,000.000 lakásával a világ legnagyobb országai közé tartozik. Hatalmas területén az emberiség egynegyede lakik és határai közt kényelmesen elérne egész Európa. Kínának 5000 éves történelmi multja van, népe nagy gondolkodókat és feltalálókat adott a világnak. Az iránytűt már Kr. e. 2000 évvel ismerték. a puskaport sokkal előbb feltalálták és használták, mint Európában. Kr. u. a második évszázadban már használják a papírt, a XI. században a könyveket különálló, szedhető betűkkel nyomtatják. A kínai világszerte híres szorgalmáról, kitartó munkájáról és igénytelenségéről. Mégis, mindezen tulajdonságok ellenére, Kína ma egyike a legelmaradottabb országoknak.

Kína agrárállam, de területének csak 10 százaléka megmunkált föld és ez is évről-évre csökken az öntözési rendszer megsemmisülése folytán. A folyók szabálytalan árja a termékeny mezőket mocsarakká változtatja. A hatalmas áradások minden évben óriási károkat okoznak, melynek következtében milliós tömegek halnak éhen.

Kína természeti gazdagságának csak jelentéktelen részét használják ki. Szénkészletét 950 milliárd tonnára becsülik, de évente csak 28 millió tonnát bányásznak. Vasérc készlete kb. 1 milliárd tonna, a kibányászott mennyiség azonban nem tesz ki többet 2,500.000 tonnánál. Gazdasági hátramaradottságára világít rá az is, hogy a pamutszálak 80 százalékát, a nyersselyem 40 százalékát kézi szövészeken dolgozzák fel. Kína nyersanyagokban való gazdagsága ellenére jelentéktelen szerepet játszik a világiparban.

Köszén termelése a világtermelés	0'6	százaléka
Vasérc	6'4	"
Rézérc	0'22	"
Öntöttvas	0.35	"
Ólomérc	0.10	"
Cink	5.0	"
Nyersselyem	15'0	százalékát teszi csak ki.

E visszamaradottság okait Kína fejletlen termelőerőiben kell keresni. Itt az ipari termelés nem fejlődött ki magából az árútermelésből, mint Európában. Nem volt európai értelemben vett feudalizmusa sem. Kínában régi időktől fogva létezett a mandarinok

intézménye, amely eleinte a folytonosan áradó folyók szabályozási munkálatait volt hívatva irányítani. Idővel ez a tanult réteg olyan nagy hatalomra tett szert, mint Ó-Egyiptomban a papság. Így alakul ki Kinában egy speciális „bürokrata-feudalizmus”, mely az állam ügyeit teljesen kezébe veszi és a maga érdekei szerint irányítja.

Ez a bürokrata apparátus kasztszerű megcsontosodásával minden fejlődésnek akadályozójává válik, csakhogy uralmát megtarthassa. Így akadályozza meg a polgárosulás folyamatát is és Kína csak a legújabb időkben ismerkedik meg az imperialista nagyhatalmakon keresztül a modern kapitalizmussal. A terjeszkedő nagyhatalmak oltották be mesterségesen az évszázadok óta alvó óriásbirodalom testébe.

A császári dinasztia bukása után kis fellendülés volt észlelhető az ipari termelés terén. A császárság megbuktatása az idegen hatalmak érdeke is volt, mert a régi uralmi formák kereteinek szétrobbantásával a jobbágyi sorshoz hasonló rabságban sínylődő kínai parasztság felszabadul, földhöz és termelőeszközökhöz jut, mindezek következményeképpen pedig nagyobb fogyasztóerőt képvisel. Így finanszírozta pl. Japán a Tun-Min-Hui pártot. Ez a párt képezte magvát a dinasztiát megdöntő szabadságmozgalomnak, melyet Szun-Jat-Szen tett hatalmas politikai tényezővé. Ez az első nekilendülés azonban csakhamar megállt, mert a győző népmozgalom nem tudta kihasználni elért eredményeit.

Szun-Jat-Szen szabadszelleme programja, melyet kifejezésre juttatott a „Nemzeti Forradalmi Párt”-on (a későbbi Kuomintangon) keresztül, elég jó volt arra, hogy az ország demokratikus erőit maga köré gyűjtse, de ő maga nem ismerte fel tisztán az osztályok bonyolult viszonyát és így nem volt képes arra, hogy alapos változást idézzon elő sem a közigazgatás, sem pedig a gazdasági fejlődés terén. De annál jobban kihasználta ezt a győzelmet az idegen tőke. A piac kibővült, a vásárlóképeség erősödött és a korábbi boxer-lázadás következményeképpen Kinára erőszakolt szerződéseket kihasználva, északon hatalmas gyárakat állított fel, elnyomva ezzel az alig fejlődésnek indult kínai nemzeti iparosodást. Szun-Jat-Szen Oroszország felé fordul, igyekszik követni annak gazdasági politikáját és ugyanúgy tervbeveszi a hadsereg átszervezését is a vörös hadsereg mintájára.

A földbirtokosok természetesen nem jó szemmel nézik Szun-Jat-Szen munkáját. És amikor a földbirtokok felosztására kerül a sor, magában a pártban, a Kuomintangban indítják meg ellene a harcot. Ettől kezdve folytonos belső forrongások, lázadások, sztrájkok, fegyveres felkelések rázzák meg Kinát. A földreform által földhözjutott parasztság (a földosztás csak Dél-Kinára szorítkozott) az idegen tőke nyomása folytán mind jobban tönkre megy és ezzel párhuzamosan elégedetlensége egyre nő. A gyarmati viszonyok között dolgozó újdonsült munkásréteg bérharcokat kezd.

Ekkor már Kína egész gazdasága idegen tőkések kezén van. A legfontosabb gyárak az övéké, ők ellenőrzik a vasútvonalakat, a légi és vízi közlekedést, kezükben tartják és irányítják az ország pénzügyeit hatalmas bankkölcsönök révén, övéké a vám- és sómonopólium, megsemmisítik a legrégebb mezőgazdasági ágakat, a tea- és eperfa termelést, mint érdekeikkel ellentétben állókat, stb.

Az idegen tőke beözönlése ellen a kínai nép már kezdettől fogva harcolt. Elégedetlensége első ízben 1900-ban tört ki a boxer-lázadás néven ismert felkelésben. Ezt a felkelést az amerikai, orosz, angol, japán csapatok együttes erővel fojtották vérbe. A győzők nehéz feltételeket szabtak: Kínának több száz millió hadisarcot kellett fizetnie, az idegenek saját katonaságukkal védhették meg városrészeit, különböző gazdasági előnyöket csikartak ki, egész városokat és ipartelepeket szereztek meg. Kína félgymarmati helyzete mind nyilvánvalóbbá válik.

A világháború után Kína a győztes csoportokhoz tartozva, abban reménykedett, hogy az 1900-ban rákényszerített szerződéseket megszüntetik. Egyedül az időközben megváltozott Oroszország semmisítette meg a szegényletes szerződések reáeső részét. A versaillesi szerződésben azokat a kínai területeket, amelyeket a németek tartottak megszállva, Japánnak ítélték oda mindazokkal az előjogokkal egyetemben, amelyeket a németek élveztek azelőtt.

A versaillesi szerződés nagy elégedetlenséget keltett a kínai népben. Elleneztek a szerződés aláírását, a pekingi jogászok kihírdették a sztrájkot és megkezdődött a japán árúk bojkottálása. A japán-kínai kereskedelmi forgalom 40 százalékkal esett, a pekingi kormány engedve a néphangulatnak, megtagadta a szerződés aláírását. A nemzeti felszabadulás mozgalma mind nagyobb méreteket öltött. És épp akkor, amikor a legnagyobb szükség lett volna egy erélyes vezető kézre, meghalt Szun-Jat-Szen (1923). Az általa alakított kantoni kormány élére Csang-Kai-Sek került. Egy ideig még folytatja elődje politikáját, harcot indít a japán imperializmus szolgálatában álló pekingi kormány ellen és ebben sikereket is ér el, de amikor már-már véglegesnek látszik a megkínzott nép felszabadulása, az egész mozgalmat elárulja és az imperializmus szolgálatába áll. Minden zúllásnak indul. A Koumintang teljesen a reakció kezébe kerül és egyenesen népellenes ténykedést fejt ki.

Kína dolgozó népéből még az árulás ellenére sem vészett ki a harci kedv. Most már nem csak a külső, hanem a belső hatalmak ellen is folytatja a küzdelmet. 1927 április havában Kantonban általános sztrájk tört ki. A kínai munkások ezrei veszik körül a várost és elvágnak minden összeköttetést. A sztrájk futótűzként terjed és átcsap a tengerészek soraiba is, úgy hogy Délkína kereskedelmi forgalma csaknem teljesen megbénul. A pekingi kormány idegen segítséggel valóságos háborút indít a sztrájk letörésére. Rettenetes vérengzések, uccai harcok árán sikerül a büntető expedíció. Kantonban és környékén eltakarítatlan hullahegyek bűz-

lenek, mindenféle menekülők bujdosnak. A munkásság egy nagy része Kantontól kb. 800—1000 km.-re fekvő kis tengerparti tartományba vonul, ahol megalakítja az első kínai munkás-paraszt köztársaságot. A későbbi lázadások menekültjei mind csatlakoznak hozzájuk és ők mennek a Fukien tartományban megmozdult parasztság segítségére is. Ez a 40 milliós tartomány csakhamar fel is szabadul az idegen imperializmus és a reakciós Kuómintang elnyomása alól. Helyzeténél fogva azonban, — mivel túl közel van a tengerparthoz, — ki van téve a körülzárás veszélyének és így a néphadsereg tovább vonul a szárazföld belseje felé. Ez a hadsereg azonban már százezrekre rúg, mindenütt nagy csapatokban csatlakozik hozzá a nép. Útközben elfoglalja a 60 milliós Szecsuan nevű középkínai tartományt, majd Szenszi és Szanszi tartományokat. A Kuomintang Csang-Kai-Sekkel az élén hadjáratot indít ellenük. Minden egyes vállalkozása azonban kudarcba fúl, nem képes megakadályozni a néphadsereg munkáját, mely eddig már mintegy 120—140 milliós tömegnek adta vissza szabadságát. A felszabadult tartományokban tökéletes demokráciát vezettek be. Likvidálták a nagybirtokot és adakozásokkal milliókat gyűjtve össze, lassan kiszorítják az iparból az idegen tőkét. A régi írásmódot elhagyták és latin betűket használnak, különböző kulturális intézményeket létesítettek, hogy megkönnyítsék a nép tanulását.

Japán természetesen igyekszik Kinát megmenteni a „vörös veszedelemtől”. Ezzel az ürüggyel foglalja el Mandzsuriát és mind mélyebbre hatol Csahar és Dzsehol tartományokba. Ezt használja fel imperialista törekvéseinek eltakargatására és ennek leple alatt szeretné egész Kinát gyarmatává tenni. Szerencsére a kínai népben egyre jobban érlelődik a nemzeti öntudat, ami újabban már a központi kormány politikájában is kifejezést nyer. A közvélemény nyomása alatt megindultak a nemzeti egységet megteremtteni célzó tárgyalások és ha ezek eredményre vezetnek, Kína önállósága is biztosítva lesz.

Sz. G.

VILÁGSZEMLE

A múlt hónap egyik nagy politikai szenzációja volt a Blum-kormány lemondása. Az első francia néprfront kormány a pénzügyi felhatalmazási törvényjavaslaton bukott meg. A szenátus, mint a francia reakció képviselője visszautasította a kormány eredeti javaslatát és helyette új felhatalmazást szövegezett meg, melyben a kormány munkáját korlátozni kívánta. Blum kormánya mereven ellenszegült ennek a javaslatnak és így került kenyértörésre a dolog. Franciaország baloldali pártjai hibául rótták fel Blumnak, hogy a szenátusi leszavazás után beadta lemondását. Többen, különösen pedig a szélsőséges elemek elítélik ezért, azt hozva fel, hogy in-